

รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วศินี แสงศรีจันทร์^{1*} อติรัตน์ สุขประภากรณ์² สุวดี อุปปินใจ³

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชภัฏเชียงราย

*Corresponding author e-mail: s.wasinee15@gmail.com

(Received: 18 February 2024, Revised: 18 March 2024, Accepted: 19 March 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียน 2) สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียน และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 370 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมิน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกข้อมูล และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนี PNI_{modified} และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ชื่อคือ รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน สำหรับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ระดับที่เป้าประสงค์ถูกกำหนด 2) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์กับการตัดสินใจ 4) ธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจ 5) ธรรมชาติของโครงสร้าง 6) การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม 7) ลักษณะของภาวะผู้นำ และ 8) แบบภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา; การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV); การจัดการเรียนการสอน; รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน

The Basic Education Commission's School Management Model for Distance Learning Television (DLTV)

Wasinee Saengsrichan^{1*} Thidarat Sukprapaporn² and Suwadee Ouppinjai³

¹Master of Education in Educational Administration, Chiang Rai Rajabhat University

²⁻³Lecturer of Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: s.wasinee15@gmail.com

(Received: 18 February 2024, Revised: 18 March 2024, Accepted: 19 March 2024)

ABSTRACT

The objective of this research is to develop a school management model for administering teaching and learning using Distance Learning via Satellite (DLTV) under the jurisdiction of the Basic Education Commission. The research involves three stages: 1) Studying the current situation, desired conditions, and requirements of school management, 2) creating a school management model, and 3) evaluating the school management model for administering teaching and learning using DLTV under the jurisdiction of the Basic Education Commission. The study is comprised of 370 administrators, 9 seminar experts, and 30 evaluators. Research tools include questionnaires, data recording forms, and assessment forms. Data analysis involves descriptive statistics such as percentages, means, standard deviations, as well as the analysis of necessary requirements using the modified PNI index and content analysis. The research findings revealed that the name of the model was the Collaborative Management Model for administering schools that conducted teaching and learning through Distance Learning via Satellite (DLTV) under the jurisdiction of the Basic Education Commission. This model consisted of principles, objectives and components of school management, including: 1) Level at which goals were determined 2) Process by which goals were determined 3) Relationship between goals and decisions 4) Nature of decision process 5) Nature of structure 6) Link with environment 7) Style of Leadership 8) Related leadership model.

Keywords: School Management Model; Distance Learning Television (DLTV); Teaching and Learning management; Collegial Models

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) ดังนั้น รัฐจะต้องดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ และต้องเตรียมการให้พร้อมที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562)

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญของสังคมและการพัฒนาทั้งในมิติการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียด เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของนักเรียนและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้เท่าเทียมกัน การแบ่งโรงเรียนตามขนาดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อการจัดการทั้งทางบริหารและการจัดการเรียนการสอน ในปีการศึกษา 2566 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แบ่งขนาดโรงเรียนตามจำนวนนักเรียนไว้ 7 ขนาด โดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 49.66 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) การจัดการศึกษายังต้องให้โอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นในพื้นที่ชนบท พื้นที่ห่างไกล หรือพื้นที่ติดเขตชายแดน บางแห่งอาจขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือขาดแคลนบุคลากรครูที่เป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและให้การศึกษาที่เท่าเทียมกันทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยได้ดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีทางไกล (Distance Learning หรือ DL) ขึ้น ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีทางไกลนั้นจัดเป็นการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในทุกห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็กครู และช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในทุกวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนและครูสามารถได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รูปแบบการนำเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลมาใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษามี 2 รูปแบบ ได้แก่ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television ; DLTV) และการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance Learning Information Technology ; DLIT) โดยมีการจัดสภาพการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างครบถ้วน ตลอดจนสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดเรียนการสอนอันจะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับประชาชนไทยทุกคน อันเป็นการดำเนินการตามรอยเบื้อง

พระยุคลบาทและสนองพระราชดำริในการที่จะพัฒนาการศึกษาไทยให้เจริญก้าวหน้า (ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล, 2558)

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) หรือ Digital Learning for Thai Education (สมาคมการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการศึกษาในประเทศไทย) เป็นสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอนในระบบการศึกษาของประเทศไทย การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2557 โดยมีอาจารย์ ดร.รัชณี สัตยสมบัติ เป็นผู้ริเริ่มนับจากนั้นได้เริ่มก่อตั้งคณะกรรมการและสมาชิกต่าง ๆ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และการสอนในระบบการศึกษา โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการศึกษาในปัจจุบัน และด้วยพระอัจฉริยภาพ และสายพระเนตรอันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเห็นว่าการพัฒนา คือ การสร้างความมั่นคงของชาติ และด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการสืบสานพัฒนาต่อยอดงานของพระราชบิดา ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่มีความสำคัญกับการศึกษาไทย คือ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ภายใต้การดำเนินงานของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มอบหมายให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในเขตชนบท และโรงเรียนในเขตพื้นที่ห่างไกล ที่เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครูทั่วประเทศ (ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล, 2558)

การดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นเรื่องที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและภาระงาน เพื่อเป็นการช่วยเหลือหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานของโรงเรียนไปใช้นั้น Bush (2003) ได้นำเสนอรูปแบบการบริหาร (Management Model) ไว้หลายรูปแบบเพื่อให้โรงเรียนสามารถเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปประยุกต์ใช้ หรืออาจจะพัฒนารูปแบบการบริหารโดยการผสมผสานรูปแบบการบริหารแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทและภาระงานของโรงเรียนได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในเรื่องรูปแบบการบริหารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการหารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ การบริหารจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการบริหารจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับภาระงานและบริบทของโรงเรียน และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษา

ทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ส่วนใหญ่ยังไม่มีรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการในโรงเรียน จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบสำหรับการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับโรงเรียน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13,259 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 370 คน โดยใช้การคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป Sample Size Calculator (Calculator.net, <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html>)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับเรื่อง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC) ค่า IOC ของข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00 แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ระยะเวลาการทำงานในโรงเรียนปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 68 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ตามแนวคิดรูปแบบการบริหารจัดการทางการศึกษา ของ Tony Bush (2003) จำนวน 6 รูปแบบ และองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียน จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการของรูปแบบการบริหารโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ และ 2) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียน จำนวน 48 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อส่งจดหมายอย่างเป็นทางการในการขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่อยู่ในจังหวัดที่เป็นสมาชิกของแต่ละภูมิภาค เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดที่เป็นสมาชิกของแต่ละภูมิภาค โดยผู้วิจัยนำส่งด้วยระบบออนไลน์ เพื่อขอความร่วมมือผู้บริหารโรงเรียนในการตอบแบบสอบถาม

3.3 สรุปผลการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในเรื่องสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วจึงนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้ Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI Modified)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนย่อยที่ 2.1 สังเคราะห์แนวทางในการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แหล่งข้อมูล เอกสารบันทึกเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการบริหารโรงเรียน หรือบทความจากเอกสารต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บันทึกไว้
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาเอกสารบทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นสำหรับกรวิเคราะห์เอกสาร
3. นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของประเด็นที่ศึกษา และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ประเด็นสำหรับการวิเคราะห์เอกสารให้สมบูรณ์ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อใช้สร้างประเด็นประเด็นคำถามในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร

ขั้นตอนย่อยที่ 2.2 สร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามความเชี่ยวชาญ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ดังนี้
 - 1) ด้านการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน
 - 2) ด้านนโยบายการบริหารการศึกษา หรือผู้มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ซึ่งมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน
 - 3) เป็นผู้ที่มีความรู้ทางการศึกษาทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 1 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารบันทึกการสัมมนาเกี่ยวกับรูปแบบ และแนวทางการบริหารโรงเรียน โดยมาจากผลวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 (สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น) และประเด็นคำถามในการสัมมนา จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ และ

องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียน และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และการใช้ภาษา นำข้อมูลที่ได้มาหาความตรงเชิงเนื้อหา ปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารตามข้อเสนอแนะ นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องเป็นมีคุณสมบัติตามข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1) ต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป

2) ผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

3) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 23 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ รูปแบบการบริหารโรงเรียน และแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ประเมินคุณภาพด้านความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ด้านตามแนวความคิดการประเมินรูปแบบก่อนนำไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง จำนวน 5 ข้อ และ 2) ด้านความเป็นไปได้ จำนวน 10 ข้อ

นำแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ที่ได้ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำถาม จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และการใช้ภาษา นำข้อมูลที่ได้มาหาความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้มีเกณฑ์ผ่านการประเมินคือรูปแบบจะต้องมีค่าเฉลี่ยในแต่ละรายการตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจะต้องมีค่าไม่เกิน 1.00

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 แนวคิดและหลักการของรูปแบบการบริหารโรงเรียน

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียน

สภาพปัจจุบัน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ลักษณะของผู้ผู้นำ

สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ธรรมชาติของโครงสร้าง

ความต้องการจำเป็น พบว่า ในภาพรวม รายการที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ธรรมชาติของโครงสร้าง

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ชื่อรูปแบบการบริหารโรงเรียน

“รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน สำหรับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

2.2 หลักการ

2.2.1 หลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ : มีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้ชัดเจน รวมถึงการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ไปสู่การปฏิบัติ

2.2.2 หลักการเป็นผู้นำด้านนวัตกรรม : เป็นผู้นำด้วยความมุ่งมั่น นำบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และมีการกำกับดูแล สนับสนุนช่วยเหลือ และส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ได้

2.2.3 หลักการมีส่วนร่วม : การบริหารงานอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2.2.4 หลักการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม : จัดหาวัสดุ-อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา มีการจัดภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีของครูให้สามารถใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาบทเรียนให้เหมาะสมกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

2.2.5 หลักการนิเทศ กำกับ ประเมินผล : มีการนิเทศภายใน และกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) โดยกำหนดแผนการนิเทศโดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา และใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย

2.3 วัตถุประสงค์

2.3.1 เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : เป็นการลดช่องว่างระหว่างนักเรียนในเขตเมืองและชนบท ส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา

2.3.2 เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ : การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพและทันสมัย มีลักษณะที่หลากหลายในการเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้ สร้างแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ และสนับสนุนการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

2.3.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ : เป็นกระบวนการการเรียนรู้และการสอนที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของการศึกษา โดยการสร้างบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ ใช้แพลตฟอร์มที่ใช้งานง่าย และกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบดิจิทัล

2.3.4 เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู : ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่มีครูไม่เพียงพอ

2.4 องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา

2.4.1 ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์ในการบริหารโรงเรียน ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์ อยู่ในระดับโรงเรียนโดยได้รับความเห็นชอบจากบุคลากรทุกคนในองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ได้มาจากบุคลากรทุกคนในโรงเรียนร่วมกันกำหนดเพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชน

2.4.2 กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ในการบริหารโรงเรียน กระบวนการในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ดำเนินการโดยการเห็นชอบร่วมกันของครูและผู้บริหาร โดยเกิดจากการปรึกษาหารือกันของผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางของโรงเรียนให้ชัดเจนทำให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน ทำงานไปในทิศทางเดียวกัน เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และช่วยให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน การตัดสินใจจะยึดความเห็นชอบร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนเป็นหลัก และยึดเป้าประสงค์ของโรงเรียนที่เห็นชอบร่วมกัน โดยการตัดสินใจที่ดีจะต้องสอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

2.4.4 ธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน ตัดสินใจโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนเพื่อให้เป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนที่เน้นความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน และยึดเป้าประสงค์ของโรงเรียนเป็นหลัก

2.4.5 ธรรมชาติของโครงสร้างในการบริหารโรงเรียน โครงสร้างการบริหารโรงเรียนเป็นแบบแนวนอน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนโดยบุคลากรทุกคนมีสิทธิ์อำนาจเท่าเทียมกันในการกำหนดนโยบายและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อแนวทางนำไปสู่ฉันทามติ และการประนีประนอม

2.4.6 ความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในการบริหารโรงเรียน การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เป็นไปในระบบปิด หรือระบบเปิดขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โดยพิจารณาจากสถานการณ์ที่เจอ และขึ้นอยู่กับนโยบาย และการบริหารจัดการของโรงเรียนในระบบปิดโรงเรียนจะควบคุมการเชื่อมโยงได้เข้มงวดเพื่อรักษาความปลอดภัยและควบคุมข้อมูลภายในโรงเรียน ในขณะที่ในระบบเปิดโรงเรียนมักทำงานร่วมกับชุมชนและแบ่งปันข้อมูลเพื่อสนับสนุนโครงการ และสร้างความโปร่งใส การเลือกใช้ระบบไหนขึ้นอยู่กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนเพื่อประโยชน์ทั้งนักเรียนและชุมชน

2.4.7 ลักษณะของผู้นำในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้แสดงความเห็นชอบร่วมกัน โดยผู้บริหารไม่ใช้อำนาจและอิทธิพลของตนเองภายในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อแสวงหาฉันทมติร่วมกัน

2.4.8 แบบของภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียนใช้แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, แบบมีส่วนร่วม และแบบกระจายอำนาจ โดยผู้บริหารสร้างวิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมเชิงบวกในโรงเรียน และส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ด้านความถูกต้อง

ความถูกต้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .409) โดยรายการประเมินที่มีความถูกต้องมากที่สุดได้แก่ ชื่อรูปแบบ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .640)

3.2 ด้านความเป็นไปได้

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .306) โดยรายการประเมินที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ แบบของภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา มีความเป็นไปได้ที่จะได้รับการยอมรับจากบุคลากรในสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .714)

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน และความต้องการจำเป็น ในภาพรวม รายการที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) อันดับ 1 คือ รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้าง การมีส่วนร่วมและความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณรงค์ ด้วงลา (2562) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนเทศบาลตามเกณฑ์การดำเนินการที่เป็นเลิศด้านการศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนเทศบาล คือ รูปแบบการบริหารแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง (2554) ที่ได้ศึกษา

การพัฒนาารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปว่า สภาพปัจจุบัน สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการบริหารในรูปแบบการบริหารแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Model)

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ชื่อรูปแบบและหลักการ

2.1.1 ชื่อรูปแบบ

รูปแบบการบริหารโรงเรียนดังกล่าวมีชื่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาว่า “รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน สำหรับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งชื่อของรูปแบบดังกล่าวได้มาจากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสร้างรูปแบบจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ในการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 (สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น) พบว่า ในการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน จึงเป็นที่มาของชื่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ กฎกระทรวงฯ ด่วน (2562) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนเทศบาลตามเกณฑ์การดำเนินการที่เป็นเลิศด้านการศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่า ชื่อรูปแบบ “การบริหารโรงเรียนแบบผู้ร่วมงานและการนำองค์กรอย่างมีกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างการดำเนินการที่เป็นเลิศด้านการศึกษา”

2.1.2 หลักการ

หลักการของรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน สำหรับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 หลักการ เกิดจากการซึ่งศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการสร้างรูปแบบจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ในการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 (สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น) พบว่า หลักการของรูปแบบฯ มีหลักการ 5 หลักการ ได้แก่ หลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ, หลักการเป็นผู้นำด้านนวัตกรรม, หลักการมีส่วนร่วม, หลักการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, หลักการนิเทศ กำกับ ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรธรรศ ประศาสน์วิช (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3 พบว่า แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย 1) แนวทางด้านวางแผน 2) แนวทางด้านจัดการ 3) แนวทางด้านผู้นำ 4) แนวทางด้านควบคุม

2.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียน ได้มาจากการที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผนวกกับการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารดังกล่าว พบว่า วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV)

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านจึงให้ข้อเสนอว่า จะต้องอธิบายถึงหลักการบริหารในรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงานให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของการบริหาร ส่งผลให้ได้วัตถุประสงค์ 4 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงการบริการทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 3) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ 4) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู เนื่องจากโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้มีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรบุคคลและการบริหารจัดการ การที่โรงเรียนดังกล่าวนำการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และศึกษาเท่าเทียมกับนักเรียนในเมือง และมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนในเรื่องของครูไม่ครบชั้น ครูไม่ตรงกับวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิดา หมั่นดี และธีร หฤทัยธนาสันต์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูของโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่ทันสมัยของนักเรียนในชนบทของประเทศไทย

2.3 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียน

ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ระดับของการกำหนดเป้าประสงค์ในการบริหารโรงเรียน 2) กระบวนการกำหนดเป้าประสงค์ในการบริหารโรงเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์และการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน 4) ธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน 5) ธรรมชาติของโครงสร้างในการบริหารโรงเรียน 6) ความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในการบริหารโรงเรียน 7) ลักษณะของผู้นำในการบริหารโรงเรียน 8) แบบของภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปณัฐ อุตมศรี (2558) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ 8 องค์ประกอบ คือ การกำหนดเป้าประสงค์ การแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติ การสนับสนุนปัจจัยแวดล้อม โครงสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม แบบของผู้นำ และแบบของภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน มีผลการประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงานในโรงเรียนสามารถเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี การบริหารแบบผู้ร่วมงาน เป็นรูปแบบที่มีการบริหารแบบแนวนอน เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรัฐ

เหลืองอร่าม (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน “ HTS STEP MODEL ” สู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน โรงเรียน “HTS STEP MODEL ” สู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน มีผลการตรวจสอบความถูกต้อง และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ดังนั้นสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน สำหรับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. รูปแบบที่พัฒนาขึ้นยังมีได้มีการนำไปทดลองใช้ เพื่อดูประสิทธิผลของการใช้รูปแบบ ดังนั้นควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารดังกล่าวกับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในสังกัดอื่นๆ
3. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับธรรมชาติของโครงสร้างในโรงเรียนดังกล่าว เพื่อเป็นศึกษาแนวทางในการจัดโครงสร้างในการบริหารโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบผู้ร่วมงาน สำหรับการบริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กรธรรมศ ประศาสน์วนิช. (2564). *แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- กฤษณรงค์ ด้วงลา. (2565). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนเทศบาลตามเกณฑ์การดำเนินการที่เป็นเลิศด้านการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐาปณัฐ อุดมศร. (2558). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยปฏิบัติในชั้นเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา หมั่นดี และธีร หฤทัยธนาสันต์. (2561). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคการศึกษาไทย 4.0. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์/Academic Services Journal, Prince of Songkla University*, 29(2), 209-218.
- นิริฎ เหลืองอร่าม. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน “HTS STEP MODEL” สู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 42(3), 393-409.
- ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล. (2558). *คู่มือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล.
- สอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *โครงสร้างองค์กร*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2566) จาก <https://shorturl.asia/EXkAq>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4)*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2566) จาก <https://citly.me/cegnT>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2566) จาก <https://citly.me/2zuGB>
- Bush, T. (2003). *Theories of Educational Leadership and Management 3rd Edition*. London: SAGE Publications Ltd.
- Sample Size Calculator. (2024). Retrieved form <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html>